

19
Q. D. B. V.
RENATI DES CARTES
PROBLEMA METAPHYSICUM:

QVOD
MENS HUMANA
SEMPER COGITET,

*Consensu Amplissimi Philosophorum Ordinis,
in Regiâ Academia Grypica*

examinabunt publicè

PRÆSES

M. JOH. CHRISTOPHORUS
ROSTEUSCHERUS, Gedan.

Vocatus Logic. & Metaph. Professor Ordinar.

&

RESPONDENS

CHRISTIANUS SEGER,

Anclam. Pomer.

Ad D. Augusti A. O. R. M DC LXXXV.

GRTPHISWALDIÆ,

LITERIS DANIELIS BENJAMINIS STARCKII, REGIÆ ACA

DEMIE TYPOGRAPHI.

VIRIS

Nobilissimo, Amplissimo Consultissimoq;

DN. GEORGIO GOETSCHIO,

J. U. Licentiato celeberrimo & Consuli Anclamen-
sium mercentissimo;

Ut &

Plurimum & Perquam Reverendis, Amplissimo, Clarissimisq;

DN. M. FRANCISCO BUDÆO,

Ad ædem Nicolai, quæ Anclami est, Pastori vigilantis-
simo, totiusq; Synodi Præposito gravissimo,

DN. CASPARITRENDELENBURG,

Ecclesiastæ ad D. Mariæ ejusdem Urbis fidelissimo,

Nec non

Integerrimis, Spectatissimis Prudentissimisq;

DN. JACOBO TIEDEN,

&

DN. DIETERICO von Scheven /

Senatoribus ibidem dignissimis & Mercatoribus
florentissimis,

DOMINIS, PATRONIS, PROMOTORIBUS, AVUNCULO
& FAUTORIBUS,

omni animi observantiâ submissè colendis

Exercitium hocce Academicum

in obsequentis animi indicium

& ulteriolem sui Studiorumq; suorum commendationem

cum omnigenæ prosperitatis voto

offert

RESPONDENS.

NUnquam otiosam esse Humanam mentem, nec ab omni labore vacuum, constans erat veterum Platonico-
rum sententia, qui, quoties in demonstrandā mentis nostræ immortalitate versabantur, eandem semper operari atq; ut Platonis (a) utar vocabulo, αεικίνητον esse statuebant. Quo quidem nomine uti continuam quandam & indefinentem humanæ mentis cogitationem intellexisse veteres, in veterum Philosophiā versatissimus Gassendus (b) existimat: ita occasionem inde subministratam fuisse credimus recentioribus quibusdam Philosophis, ut ad excolendam ulterius hanc de Perpetuā Cogitatione mentis, quā Plato primūm introduxerat, doctrinam animum applicarent. Præ cæteris verò operam in hoc argumento insignem collocavit Illustris ille Ferroni Dominus, RENATUS DES CARTES, qui cum singulari quādam ingenii felicitate fretus de consuetā philosophandi ratione destruendā, & novā, quod de semetipso fatetur (c) introducendā consilia agitare cœpisset, imitatus esse videtur Architectum (d), qui cū destructā veteri domo de novā exstruendā cogitare cœpit, lapides tamen & ligna ex ruderibus destructæ domus seligit, quorum in condendā novā usus aliquis esse potest. Haud ab-
simili ratione Cartesius, cum in veterum Philosophorum scriptis, Platonis præsertim & Aristotelis, quos primos & præcipuos haud immeritò vocat, (e) esset versatissimus, diversasq; uti de se scribit alibi, opiniones cognovisset, quæ ab omni memoriā doctissimos quosq; colliserunt, relictis, quæ vel adversari novæ illi, quam parabat, Philosophiæ, vel nullius in eā usus fore animadvertibat, ea tantūm retinenda è veteri Philosophiā & uberius excolenda esse censuit, quæ congruere cum mente suā & ad finem, quem sibi proposuerat, accommodata esse intelligebat. Nam ut ea præteream, quæ ex Aristotelis Philosophiā hausit, eidemq; conformia docuit Des Cartes, à Cl. in Belgio Philosophis Johanne de Ræi (f) & Abrah. Gravio (g) aliisque operosè ostensa, quantam

A 2

certè

(a) In Phædro. p. 245. Conf. Grav. de Philos. veter. Lib. 3. c. 22. p. 623. & Siervogt. Syll. Diss. undec. p. 224. (b) Disquis. Metaph. adv. Cartes. Metaph. p. 58. (c) Vid. Diss. de Meth. p. 9. 11. (d) utitur hoc simil. ab Architect. petit. Cartes. passim de Method. p. 7. 8. 14. (e) Præfat. Princ. Philos. (f) Conf. ejusd. Clavis Philosop. Natural. Aristotelico Cartesiana. (g) In specim. Philosop. veterum.

certè ex Platonis, cui majorem alicubi quàm Aristoteli laudem fidemq; tribuit, profecerit doctrinà, nemini obscurum esse poterit, qui illa de fallaci sensuum judicio, de purâ & à phantasmatibus liberâ rerum immaterialium perceptione, de animo, ut veritatem assequatur, à sensibus abducendo, & in seipsum revocando, de ideis innatis, deq; Mente humanâ indefinenter cogitante placita à Platone primùm tradita, à Cartesio deinceps exulta magis & expolita accuratiùs expendit. Ut ut enim postremum illud, quodq; hoc loco præcipuè spectamus de perpetuâ Cogitatione dogma ante D. Des Cartes neminem aperuisse existimet *Cl. Ludov. de la Forge* (b) aliud tamen docent, cum Platonis ad posteritatis memoriam relicta monumenta, tum insignis ille Platonice Philosophiæ æstimator, atq; ingens eruditiæ Galliæ ornamentum *Joh. Baptista du Hamel* (i) qui & veterum Platoniorum hanc fuisse sententiam eruditè ostendit, & ex eorundem scriptis deinceps petiisse D. Cartesium nobiscum arbitratur. Cùm autem fundamentum, quo stabilire hoc de perpetuâ Mentis Cogitatione assertum subinde conatus est *Cartesius*, multos hæcenus commoverit, ut in eandem sententiam concederent, atq; ipse etiam Metaphysicas (k) rationes, quas in hanc finem attulit, certas & maximè evidentes esse pronunciaverit (l), nihil ab instituto nostro facturos nos esse alieni existimavimus, si in discutiendis illis operam aliquam collocarem & num tanti ponderis sint, ut ὁμοψύχως nos reddere omninò debeant, instituto modesto examine cognosceremus.

§. 2. Præcipuum Renati des Cartes argumentum, quod in hæc controversiâ omne momentum conficit, cæterisq; rationibus fundamenti loco substernitur, ipsam humanæ mentis naturam & essentiam concernit, quam cùm in actuali cogitatione totam consistere persuasus planè sit *Cartesius*, sequi etiam exinde necessariò judicat, Humanam mentem, quamdiu existit, in perpetuâ cogitatione versari. Ita enim ad eruditissimum *Gassendum* alicubi (m) *Cartesius*: Hæres, scribit, an ego

(h) *Tract. de Hum. Ment. c. 6. §. 2. p. 30.* (i) *De Ment. Hum. Lib. 1. c. 1. p. 253.* (k) *Doctrinam enim rerum immaterialium DEI præcipuè & mentis ad Metaphysicam referrî à Cartesio ex ejus scriptis satis constat, vid. Præf. Princ. & Resp. ejus ad Object. adv. medit. notas passim.* (l) *P. 2. Ep. 16. p. 85.* (m) *Resp. Quint. ad Object. Gass. p. m. 60.*

an ego existimem animam semper cogitare, sed quidni semper cogitaret, cum sit substantia cogitans. Quod ne ita crudè à Cartesio assertum esse existimemus, cum pari facilitate colligi posse videatur, hominem, quia substantia est aliquando ambulans, perpetuò ambulare, in subsidium vocanda sunt loca alia, in quibus & vim argumenti omnem & mentem suam dilucidius exponit. Offert autem se illustris locus in *Epist. Opere* (n) quem juvat adscribere: Necessarium videtur, ut mens semper actu cogitet, quia cogitatio constituit ejus essentiam, nec concipitur tanquam attributum, quod potest abesse vel adesse. Ad demonstratam alibi mentis naturam provocans ita concludit (o): Quæ certior aut evidentior ratio ad hoc posset optari, quàm quod probârim ejus naturam sive essentiam in eo consistere quod cogitet, neq; enim ulla res potest unquã propriâ essentia privari. Quod si nervus Cartesianæ argumentationis Syllogismo deberet includi, sequens inde ratiocinium posset extrui: Quodcunq; essentialiter consistit in Cogitatione illud perpetuò cogitat, Atqui Mens humana essentialiter &c. E. Ubi in Majori quidem nihil occurrit quod desiderari possit, cum illud libenter hactenus largiamur Cartesio, ea quæ de essentiâ alicujus rei sunt, eamq; intrinsicè constituunt, non posse non rei illi semper adesse, & nunquam salvâ manente ejus essentiâ separari, ex quo deinceps pronò alveo fluit, ea etiam, quorum essentia tota in operatione aliquâ, qualis est cogitatio, consistit, non posse non continuò operari. Illud tamen prætereundum omninò non est, perperam fecisse *Cartesium*, quando in doctrinâ de *Methodo* (p) reciprocum & convertibilem huic propositioni sensum affingit, atq; ex perpetuâ mentis cogitatione inferre conatus est, ipsam mentis humanæ naturam solâ cogitatione constare. A perpetuâ enim duratione actus ad intrinsicam constitutionem rei ex actu isto derivandam mala omninò & vitiosa instituitur collectio. Cœlum, aut terra secundum Copernicistas, & Cartesianos instar Planetæ perpetuò movetur, & Sol in meditullio, quod ajunt, totius universi constitutus circumjacentia corpora perpetuò illuminat, anne verò inde cœli vel terræ essentiam in motu vel Solis naturam omnem in illuminatione consistere concludere licebit? Circa minorem autem ostendendum imprimis est, quantis illa difficultatibus urgeatur. Videtur enim absurdum omninò & prorsus incongruum, totam mentis humanæ substantiam ejusq; adæquatam

A 3

(n) *P. 2. Epist. 4. p. 14.* (o) *P. 2. Ep. 16. p. m. 85.* (p) *p. m. 21.*

qualem & accuratam, quam ante se neminem dedisse gloriatur *Carte-*
sius (q) definitionem actuali cogitatione exprimi. Ecquid enim est
 Cogitatio? Non inconcinne apud *Joh. Bapt. du Hamel* (r) Plato
 sermonem esse docet, quem mens apud se volvit, circa illa quae consi-
 derat. Cum enim cogitat Humana mens, secum ipsa differit, adeo
 ut cogitatio sit ipsa sine strepitu vocis oratio, aut interior quaedam collo-
 cutio. Quam verò hoc sensu aliam notionem tribues cogitationi, praeter
 quam actionis, & talis quidem actionis, quam propter varietatem
 objectorum, quae successive sistuntur intellectui considerata, interrup-
 ptam esse oportet. Ecquis verò crediderit, totum esse substantiae
 istius immaterialis, quam naturam toties humanae menti tribuit *Carte-*
sius, quoties & substantiam eam esse fatetur, & extensionem ab eà studi-
 ose removet, solâ actione eâque interruptâ absolvi. Variat illa pro varie-
 tate objecti, cum quo istiusmodi nexum habet, ut quando nihil appre-
 hendit intellectus, nec objective sibi quid repraesentat, nulla etiam
 adesse intelligatur cogitatio. Anne verò etiam mentis humanae essen-
 tia toties variabit, quoties variat cogitandi actus, aut cum cogitationes
 nostrae aliae subinde atque aliae sint, nostrae etiam mentis essentia alia sub-
 inde erit atque alia? Confundit nimirum *Cartesius* rerum essentias cum
 determinatis modis operandi, nobisque cudit tot diversas rerum essentias,
 quot sunt varii existendi & operandi modi particulares, quod nobis
 aliàs perperam & absque judicio affingit novus ille *Cartesii* interpres
P. Allinga (s). In confesso deinde est, & saniori Philosophiae consen-
 taneum, omnem substantiam, in quantum illa secundum se & consti-
 tutiva essentialia spectatur, aliquid absoluti nostro intellectui offerre,
 cum conceptus sit rei per se existentis & ab omni aliâ separatae, nec
 opus habeat, ut cum relatione ad aliud concipiatur. At quid hinc praes-
 tabit cogitatio, quae, uti rectè docet *Cl. Gerhardus de Vries* (t) menti
 semper aliquid offert relativi, nec tantum respectum infert ad aliam
 rem à se diversam, à quâ tanquam à principio emanere intelligitur, sed
 & ad objectum, quo sublato omnem etiam tolli cogitationem necesse
 est. Quid dicendum quoque de variis in mente humana facultatibus,
 quas non semper actuali exercitio operativas esse sana docet ratio,
 quid de habitibus tum acquisitis tum infusis, quos ad benè longum
 tempus

(q) *Not. ad Program. p. m. 178.* (r) *De Mente Hum. lib. 1. c. 1. p. 252.*
 (s) *Prot. illustr. p. 243.* (t) *In confut. Narr. p. 124.*

tempus constat quiescere: at si Cartesii iudicio mens nostra est sola cogitandi actio, nonne & hæc omnia semper erunt actuosa, sive actu secundo operativa, cum adjuncta sint, quæ conditionem subjecti sui, cujus tota essentia, si placet superis, mera est actio, necessario sequuntur. Adde quod si v. g. hæc vel illa cogitatio, quam à me ut auctore profectam esse novi, ipsam mentis essentiam intrinsecè constituit, mentis ipse meæ auctor esse cogar, quod tamen nec Cartesius admiserit, quæ humanam mentem à DEO per immediatam creationem condi, & corporibus, quibus vitam animale à rationali distinctam tribuit, infundit, sæpius inculcat.

§. 3. At præter rem sibi obverti illa existimabit Cartesius, cum non in actione, aut variis cogitandi modis, sed in re quæ cogitat, mentis humanæ essentiam consistere subinde doceat. Nimirum ut fucum faciat imperitis, atque difficultates modò recensitas declinet, cogitationem sive naturam cogitantem, in quâ mentis humanæ essentiam collocat, longè aliud esse statuit, quàm hunc vel illum actum cogitandæ & proinde ambiguâ esse vocem Cogitationis aliquoties (u) monet. Enimverò non arbitramur quenquam ante *Cartesium* ambiguitatem aliquâ in vocabulo Cogitationis agnovisse, & modò actionem mentis, modò facultatem, modò ipsam substantiam animæ (hæc tria enim cogitationis nomine vult (x) comprehendere) auditâ cogitatione intellexisse. Ipse Poiretus (y) cogitur fateri, homines vix, etsi monitos posse abstinere, quin per vocem cogitatio, actionem sive actum intelligant. Uni igitur Cartesio hoc datum erat, ut significationes nominum, postquam usu semel receptæ erant, emendare posset, quam potestatem sibi & tribuit (z), & sæpè aliàs usurpat? Sed dabimus hoc Cartesio atque ad eam humanam mentem quodammodo cogitationem dici posse fatebimur, anne verò accurata hæc & omnibus numeris absoluta definitio, quæ omnem mentis nostræ essentiam exprimat, salutanda erit: Mens humana est cogitatio, i. e. substantia quæ cogitat? Non tangemus jam, quod vulgares Logicorum regulæ tradunt, definitionem omnem præsertim essentialem debere perspicuis, non verò ambiguis constare verbis, neque illud hic urgebimus, definitionem hanc definito suo latiore videri, & DEO

pariter
(u) *Princ. Phil. art. 63. 64. p. 18. & ad Instant. Gasf. p. 144. & in Epist. passim.* (x) *Resp. 3. p. 93.* (y) *In notis ad Cog. Rat. Lib. 2. c. 2. p. 76.* (z) *Resp. 5. ad Obj. Gasf. p. m. 60.*

pariter atq; Angelis applicari posse, quod facile concedet Cartesius, anne verò actus quidam mentis conceptum ejus contrahentem, quem primum hinc & quidditativum essentiaq; constitutum esse oportet, absolvet, aut, quando v. g. canem describis, quòd sit substantia, quæ ambulat, (cùm cogitatio æquè latè pateat, & præter mentem cæteris quoq; immaterialibus substantis conveniat) perfectam te definitionem canis dedisse existimabis. Sed ut apertè constet, sumum hinc vendere cartesianos & inania esse *κρησφύγελα*, ad quæ se recipiunt, cum interim in solà actione totam essentiam animæ collocent, placet hinc allegare verba *Allinga*, ita complicum suorum nomine perorantis (aa): Probè observandum est, essentiam animæ à nobis non constitui in cogitatione, ut determinatà ad certum quid sed in τῶ cogitare, quod generalius quid est & abstrahit à particulari determinatione. Quibus gemina sunt quæ habet *P. Poiret* (bb) cogitationem, ut per eam mentis natura non ambiguè notetur, intelligendam esse docens, ut limitatam quidem, quia omnia simul percipere non potest, at non ut determinatam ad certum quid? Liceat autem mihi cum Viro quodam Clarissimo, quem ob perspicax & eruditum ingenium commendat *Cartesius* (cc) fateri me non posse intelligere, quomodo cogitatio in universum ab hac vel illà cogitatione abstrahi possit, nisi per intellectum (dd). Limitatam esse nostram cogitationem & finitam pro conditione principii cogitantis, quod finitum est & certis limitibus in essendo pariter & operando circumscriptum probè novi, ecquid tamen indeterminata sive, uti loquitur *P. Allinga* (ee) indefinita sit cogitatio, quæ ad certum aliquod objectum neutiquam referatur, neq; tamen sit conceptus quidam universalis per mentis operationem præcisivam abstractus, sed natura quædam particularis, esse aliquod singulare animæ constituens, quod toties inculcat *Cartesius* (ff) *Allinga* (gg) *Anton. le Grand*. (hh) mens mea non assequitur, putoq; æquè difficulter intelligi, quomodo mens nostra indeterminatè cogitet, quàm quo modo corporis nostri substantia ita continuò effluat, ut in corpore senis aut adulti ne fortè unica supersit particula ejus, quod in illo erat, cùm infans nasceretur

(aa) *Erot. Illustr. Erot. 6. p. 342.* (bb) *C. R. L. 2. c. 2. §. 2. p. 44.*
 (cc) *P. 2. Epist. 4. p. 14.* (dd) *Vid. Epist. Anonym. P. 2. Opp. Epist. Cartes. Epist. 5. p. 17.* (ee) *Erot. Illustr. p. 344.* (ff) *L. 2. Ep. 6. p. 19.* (gg) *Erot. p. 344.* (hh) *Instit. Phil. p. 919.*

definiens quippe post aliquantulum temporis spatium esse id quod fuit, & ejus, cujus fuit, quod satis alioqui audacter affirmat *P. Poiret* (ii). Putant tamen more suo rem totam perspicue exponi posse simili, quod ex eodem *Poireto* (kk) petitum totidem verbis exhibet *Allinga* (ll): Certum, ajunt, frustulum ceræ quàm plurimis figuris variari potest, naturam autem suam unam idcirco mutare dici non potest. Fiat ex triangulari rotundum, ex rotundo quadratum aut interno calore aliam quamlibet assumat figuram, eadem natura tamen permanet. Eadem prorsus ratione unum, fixum & immutabile est illud rō cogitare, sub diversitate objectorum & applicatione sui ad illa. Conf. etiam *Christoph. Wittichius* (mm). Enimverò nullius esse momenti isthoc simile in præfenti quidem negotio, haud difficulter ostenditur. Qvalis enim hæc comparatio? Sermo nobis est de actione, quam propter diversitatem objectorum sibi invicem succedentium interruptam esse oportet, illi opponunt nobis simile à substantiâ extensâ ejusque passione & variâ receptione figuræ petitum. Ostendendum illis erat, Cogitationem manere unam eandemque, etsi ad varia sese objecta determinet, quas determinaciones distinctas faciunt ab illâ indistinctâ cogitatione, at illi disputant de substantiâ extensâ v. g. cerâ, ejusque naturam manere semper eandem docent, etiamsi varias figuras induat. De eo verò inter nos atque Cartesianos convenit, ipsam subjectum actionis non variare variante licet actione ejus, naturamque animæ semper manere eandem, etiamsi illa varia cogitet, nec de eo inter nos lis est, utrum multæ cogitationes singulares de uno communi nomine cogitationis participant; at cogitationem ipsam non variare pro varietate objecti, circa quod occupatur, distinctamque esse realiter cogitationem, quæ hoc objectum singulare apprehendit à cogitatione indeterminatâ, quæ cessante cogitatione illa definitâ remaneat, sitque non universale quid, sed *Cartesio* (nn) docente natura particularis, hoc verò probatione præcipue indigebat.

§. 4. Ne autem subdole egisse cum *Cartesio*, & rationes, quibus ille ductus mentis essentiam in actuali cogitatione, sive uti sectatores ejus loqui amant, in substantiali actu cogitandi collocandam esse cre-

B

didit,

(ii) *C. R. L. 2. c. 2. p. 43.* (kk) *C. R. L. 2. c. 2. §. 2. p. 45.* (ll) *Eros.*
Illustr. p. 343. (mm) *Theol. Pacif. c. 10. §. 120. p. 89.* (nn) *P. 2.*
Ep. 6. p. 12.

didit, prorsus dissimulasse videamur, operæ pretium erit, illas quoque priusquam ad alia provehamur, paucis discutere. Exhibet illas passim, præcipue in Meditationibus & dissertatione de Methodo, in quibus id egisse videtur Cartesius, ut mentem quoque suam certâ distinctâque de semetipsâ notitiâ instrueret. In meditatione primâ postquam de omnibus dubitandum esse docuisset, in quibus vel minimam dubitandi causam invenire possumus, atque adeo falli se posse vel somniantem vel à DEO deceptum aut maligno quodam & præpotenti genio delusum in iis præsertim, quæ sensibus obversantur, supposuisset, in secundâ deinceps Meditatione talem processum instituit. Ex eo, quod dubitare se de rebus omnibus, nullamque mentem, nullum corpus, nullum cœlum, nullam terram supponere, inque iis omnibus, quæ sensu percipiuntur, decipi se posse animadvertit, deprehendit tamen se esse quid, cum nec falli, nec cogitare, nec dubitare posset, nisi aliquid esset. Cognito deinceps quod sit, inquirit quid sit. Animadvertens itaque se esse non extensionem, non figuram, non motum, non aliam, quæ spectant ad naturam corpoream, sed esse præcisè tantum rem cogitantem, h. e. intelligentem, imaginantem, sentientem, nolentem, volentem, dubitantem, tandem pronunciat, totam naturam suam in eo consistere, quod sit res cogitans, quæ appelletur mens, ratio, intellectus, cumque præter cogitationem nihil aliud pertinere ad naturam suam animadvertat, in cogitando omnem mentis essentiam absolvi concludit. Eandem demonstrationem instituit in dissertatione de Methodo (oo) quanquam aliud etiam fundamentum ibi suppeditasse videatur ab indefinente actu cogitandi petitum, qui cum ne ad momentum quidem cessare possit, colligit inde se esse rem quandam, cujus natura tota sive essentia in eo tantum consistit, ut cogite. Quæ verò postrema ratio utrum argumentum præbere possit rei demonstrandæ satis idoneum, haud immeritò dubitaveris. Cum enim probaturus alibi Cartesius Mentem Humanam semper cogitare, provocet ad essentiam mentis, quæ tota in cogitatione consistat, hinc autem ostensurus mentis naturam omnem cogitatione absolvi, loco mediæ & principii inferentis assumat id, quod illatum erat antea, mentem scilicet humanam semper cogitare, quo pacto excusari possit à vitioso, quem in Scholis vocant, Circulo nos quidem non intelligimus, nisi fortè Geometricarum

(oo) Art. 4. p. 21.

metricarum demonstrationum, quas tantoperè commendat Cartesius, eam velit esse naturam, ut aliquando etiam in circulum abire aut principium petere possint, qualem quidem argumentandi modum familiarem esse Cartesio passim ostendit *P. Gasendus* (pp). Cæterùm quid prior illa demonstratio in recessu habeat, juvat paulò fusiùs inquirere. Equidem de illis nolumus esse solliciti, quæ de hyperbolicâ dubitatione, sive, uti mitiùs Magistrum suum interpretatur *Allinga* (qq) de suspensione iudicii cum fundamento inquisitionis boni assensus conjunctâ in meditatione primâ præmisit Philosophus, cum nec chartæ illud nec instituti præsentis ratio admittat; neq; forte de eo litem movebimus Cartesio, num ex cogitatione & actibus similibus mentis existentia à posteriori demonstrari possit, cum omnis actio, physica præsertim de principio agente actu existente luculenter testetur, illudq; adeò certum sit, ut haud immeritò inutilem illum & vanum apparatus appellat *Gasendus* (rr) quem ut sui existentiam demonstraret, tam operosè adhibet Cartesius; merentur tamen attentius considerari, quæ ut mentis suæ naturam declararet, afferre voluit. Dicit Cartesius, se non esse extensionem, non figuram, cæteraq; quæ ad corpus pertinent. At, quo argumento probabit Des-Cartes se non esse extensionem, uti loquitur, aut idem illud quod cogitat non esse simul extensum? Quid si dixerò, eundem præjudiciis, etsi liberare mentem ab illis modis omnibus studet, hoc ipso obrui, quando extensionem à re cogitante divellit, cum in uno subjecto singulari fortè utrumq; possit concurrere, planè uti motus & figura concurrunt in uno corpore, potestq; unum absq; altero ex proprio iudicio *Cartesii* (ss) separatim intelligi. Fortè tollendo & removendo diligentissimè omne quod est extensum, omnem etiam simul cogitationem è medio tollit, quando non posse eam proficisci à subjecto aliquo simul extenso aut negato illo adhuc posse elici, nullo argumento evincit. Sed habeo, inquit, *Cartesius* (tt) distinctam ideam extensionis ab ideâ cogitationis quàm maximè differentem, ad id autem ut certus sim unam rem esse ab alterâ diversam, satis est, quod possim unum absq; altero clarè & distinctè intelligere, cum à DEO saltem, qui ea tantùm facere potest,

B 2

quæcunq;

(pp) *Disquis. Metaph.* p. 74. 75. 286. 310. (qq) *Erot. Illustr.* p. m. 217.
 (rr) *Disquis. Metaph.* p. 27. 38. (ss) *Vid. Cartes. Resp. ad 1. Obj.*
 p. m. 63. (tt) *P. 1. Princ. S. 6. p. m. 16. & in Medit. 6.*

quæcunq; clarè distinctèq; percipio, seorsim poni possit (uu). Hic
 autem necesse est ut ostendamus, quàm fallacibus & lubricis hæc suffulta
 sint principiis. Perceptionem suam propriamq;ve iudicium regulam
 Des Cartes constituit eorum omnium, quæ DEUS potest aut non potest.
 Quasi verò ab imperfectâ, quæ in nobis est, intelligendi ratione divina
 potentia dependeat, nec fieri à DEO quicquam possit, quod clarè
 distinctèq; perceptioni nostræ repugnat. Deinde distincta vult esse
 realiter, quæ distinctis conceptibus intelliguntur. Itane verò ab esse
 objectivo rei, quod habet in intellectu, licebit semper argumentari
 ad rem ipsam, & quia cogitationem concipimus non conceptâ exten-
 sione concludere ipsam esse absq; extensione aut extra subjectum exten-
 sum? Ex attributis certè DEI v. g. iustitiâ & misericordiâ unam absq;
 alterâ clarè & distinctè percipimus, anne igitur ex hac nostrâ intelle-
 ctione v. g. iustitiæ seorsim institutâ colligendum statim erit iustitiâ
 à misericordiâ reipsâ esse diversam? In triangulo clarè distinctèq;
 apprehendimus proprietates varias, æquæ tamen nostrum propterea
 admittet, ita posse unam proprietatem ab aliâ separari & seorsim poni,
 ut triangulum istam & non illam habeat, vel ista quoque præterea
 seorsim sit à triangulo? Quorum quidem alterum cum objecisset Car-
 tesio quidam in Belgio Theologus (xx) alterum Gassendus (yy) Car-
 tesius nihil ad hæc respondet solidi, sed cum probandum ipsi incum-
 beret, illa, quorum unum sine altero clarè distinctèq; intelligitur,
 esse duas completas substantias, ipse statim invertit, deq; eo, utrum duæ
 completæ substantiæ sint separabiles distinctæq; realiter, quod nemo
 quidem negavit hæctenus, sermonem instituit (xz). Quemadmodum
 vana quoq; sunt effugia, quibus sententiam suam in Epistolis (aaa) tueri
 satagit Des Cartes, discrimen aliquod fingens inter abstractionem,
 quæ usus non sit, & exclusionem quam adhibuerit, atque insuper incul-
 cans, ideam illam cogitationis, quam de animâ tantum haberi doceo
 communiter (bbb) representare sibi animam tanquam substantiam
 aliquam,

(uu) Conf. & Cartes. P. 1. Epist. 95. ad H. Regium p. 312. (xx) Obj. 1.
 p. m. 52. (yy) Obj. 5. p. m. 48. (xz) Vid. Cartes. Resp. ad 1. Obj.
 p. 63. Conf. & Gassend. Disquis. Metaph. in Medit. 6. p. 285. 286.
 qui cetera quoque quæ Antonio Arnoldo Doctore Sorbonico in
 Respons. quartâ opposuit Cartesius, prolixè dissolvit. (aaa) P. 1.
 Epist. 115. p. 373. (bbb) P. 1. Epist. 29. p. 59.

aliquam, quæ existere possit, licet ab illâ excludatur, quicquid ad corpus pertinet. Existimamus enim in omni abstractione præcisivâ exclusionem quodammodo illorum conceptuum contineri, à quibus fit abstractio. Et licet concesserimus, abstractionem ab exclusione, qualis obtinet in abstractione, quam in Scholis vocant satis abusivè, negativâ posse discerni, quâ ratione nobis persuadebit Cartesius, ideam illam cogitationis repræsentare nobis aliquid tanquam substantiam, quæ exclusâ licet omni extensione possit seorsim existere? Quid si alii cum Thomâ Hobbes Malmesburiensi, vel Henrico Moro Cantabrigiensi, Anglis, talem substantiam conceptâ licet ideâ cogitationis non agnoscant, aut ex præsumpto & aliunde jam de mentis immaterialitate confirmato judicio obversari intellectui credant. Adde quod perperam concludatur ab attributis, quæ tantùm diversa sunt, qualia sunt cogitatio & extensio, atque interveniente etiam exclusione mentis seorsim possunt spectari, ad impossibilitatem eorum essendi in eodem subjecto. Virtutem attrahendi ferrum in magnete seorsim possum attendere, excludendo etiam aliam ejus virtutem, quâ dirigitur versus polum, cum magnes possit existere, etiamsi virtus illa, quâ polum respicit, auferatur planè, anne verò virtus illa ideò magneti denegabitur, aut distinctam diversamque ab illâ, cui virtus inest trahendi ferrum, constituet substantiam? Sed mittamus hæc, & quod caput est argumentationis Cartesianæ, brevibus examinemus. Demonstrat Des Cartes totam naturam suam consistere in eo, quod sit res cogitans, & quod majus ipsa cogitatio, quia remotâ extensione præcisè tantùm rem in se cogitantem esse advertit. At hic nimium sibi tribuit Cartesius, suam nobis notitiam denuò pro regulâ obtrudens eorum, quæcumque non modò cognosci de humanâ mente possunt, sed etiam quæ in illâ sunt, ejusque essentiam intrinsecè constituunt. Ut paralogismus ejusdem pateat ad oculum, sequens dabimus ratiocinium ex Cartesii verbis contextum: Quod ego solùm in mente meâ adverto, in eo consistit tota natura mentis, atque, Quod cogitem ego solùm &c. E. in cogitando consistit tota natura mentis. Cujus argumenti majorem sollicitiùs intuenti opportunè in mentem venit illud simile, quod Cartesio aliquando objecit Gassendus, cui similis videbatur Cartesius cæco, qui calorem sentiens Solis non percepto lumine, clara in se habere distinctamque ideam Solis profiteretur, rogatusque de naturâ Solis respondet,

respondet, Sol est res calefaciens, & quod amplius, ipsa calefactio, inq; eâ tota ejus essentiâ consistit. Uti verò nemo nisi fortassis ipse cœcus fuerit, credet cœco, totam naturam Solis in calefactione collocanti, cum præter ipsam ideam, quæ exhibet Solem ut est res calefaciens, aliæ etiam videntibus obversentur ideæ Solis, rei utpote illuminantis, habentis talem colorem, figuram, magnitudinem situm, motum, & substantiam; ita omninò arbitror non sufficere ad naturam mentis declarandam dicere, mens est res cogitans vel cogitatio, cum hoc tantum in me deprehendam. Equidem non ignoro, quid hic responderit Gassendo Cartesius (ccc). Ideam illam, quam sibi de Sole format cœcus, ut imperfectam posse argui ab aliis, qui visu prædicti ejus lumen & figuram insuper agnoscunt, præter cogitationem autem à nemine in mente aliquid amplius cognosci. Enimverò non solvunt hæc nodum. Ita enim, uti rectè concludit Gassendus, adhuc similis videbitur Cartesius cœco, qui cum alio cœco loquens affirmat se cognoscere quicquid est in Sole, quia ejus calefactionem sentit, neq; alter eum corrigere, aut quid Sol sit præterea, docere potest. Fingamus, DEUM voluisse omnes homines nasci cœcos, & Solis tamen calorem sentire, anne verò ideò rectè mortalium aliquis assereret, nihil esse in Sole præter calorem, quoniam hoc pacto nemo esset, qui posset illum ope visus arguere. Quo jure itaq; gloriabitur Cartesius, nosse se quicquid in humanâ mente, quia alius dicere nequit, quid in eâ sit præter id, quod de mente ipse intelligit? Et quid tandem laborioso illo conatu sedulâq; evocatione mentis ab omnibus imaginationi sensibusq; obviis, ut suam ipsa naturam quàm distinctissimè percipiat, consecit Cartesius? Rem, dicit, se esse cogitantem i. e. mentem. Hocne verò est mentis naturam notam facere, quàm laudem soli Cartesio deberi asserit Ludov. de la Forge (ddd). Operationem nobis commemorat, quàm omnes prius tenebamus, & sufficiens fortè argumentum præbere ad probandam à posteriori existentiam nemo negat, sed ipsam mentis essentiâ & operantem substantiam qualis sit, quove modo ad agendum tam varia tam variè sese comparet, ac hujusmodi cætera hæctenus ignorata nobis non declarat. Certè si hæc est genuina Philosophandi methodus ex operatione quâdam cognitâ putare se totam naturam & essentiâ rei cognovisse, res erit jam expedita faciliq; negotio abstrusas

(ccc) Respons. ad 5. p. m. 76. (ddd) De Ment. Hum. c. 6. p. 29.

abstrusas rerum essentias habebimus perspectas. Quæ sit itaq; de naturâ equi respondebimus, tota natura equi consistit in eo ut hinniat; de naturâ magnetis, tota ejus natura in eo consistit, ut ferrum trahat, quod si sufficere credidisset ipse Cartesius, non opus habuisset tanto studio triginta quatuor proprietates magnetis evolvere, ut notam nobis ejus naturam faceret. (eee).

§. 5. Excussimus jam & satis quidem prolixè præcipuum Renati Des Cartes pro perpetuâ cogitatione fundamentum, facilemq; nobis & expeditam viam reddidimus, quâ cætera quoq; quæ huic rationi superstruit convelli haud difficili negotio possint. Videtur autem Cartesius alibi (fff) argumentum aliquod ex loco comparatorum voluisse deducere, atq; adeò ex naturâ lucis, quæ semper luceat, licet nulli fuerint oculi, qui eam intueantur, caloris, qui semper sit calidus, licet se nemo calefaciat, præsertim verò corporis, quod semper habeat extensionem, licet nemo, uti addit (ggg), illud habere extensionem advertat, concludere, humanam quoq; mentem perpetuò cogitare. Magistrum hic suum quoad postremam inprimis comparisonem ab extensione corporis petitam, quam omnium aptissimam judicant, & ad præsentem scopum maximè accommodatam sequuntur etiam cæteri Cartesiani, *Burmannus* (hhh) *P. Poiret* (iii) *Vittichius* (kkk) *P. Alvinga* (lll) & præcipuè *Ludov. de la Forge* (mmm) cujus verba placeat adscribere: Quemadmodum nullum videmus corpus, quod non sit actu extensum, & non potentiâ tantùm, & quod non actu debeat habere aliquam figuram, & non tantùm esse capax eas recipiendi, quas ipsi dare velimus, eodem modo natura mentis non tantum consistit in eo, quod habeat facultatem cogitandi, sed etiam necesse est, ut tantisper dum existit, semper habeat aliquam cogitationem, in quâ sit occupata. Enimverò ut omittam jam, quæ Cartesio inconsimili negotio passim obvertit *Gassendus*, & ex professo *Martinus Schookius* (nnn) quod similitudinem asserre eamq; non satis appositam non sit rationem proponere,

(eee) *P. 4. Princ. §. 145. p. m. 192. seq.* (fff) *P. 1. Epist. 105. p. m. 343.*
(ggg) *P. 2. Epist. 16. p. 85.* (hhh) *Narrat. de Controv. ultr. p. 78.*
(iii) *Cog. Rat. L. 3. c. 3. §. 5. p. 49.* (kkk) *Theol. Pacif. c. 10.*
§. 120. p. 89. (lll) *Erot. Illustr. p. 343.* (mmm) *De Ment. Hum.*
c. 6. §. 2. p. 30. (nnn) *In Admir. Method. nov. Philos. Cartes.*
c. II. p. m. 146. 147.

ponere, suppetunt omninò multa, quæ & tertium comparationis nullum & rationem in recensitis similibus prorsus esse dissimilem manifestè ostendunt. Etenim lucem lucere semper, quamdiu illa subjectivè inhæret corpori luminoso, caloremq; non posse concipi, qui non sit calidus, facillè largimur, idq; ut credamur, eadem nobis per suadet ratio, quæ persuasum se esse profiteretur Cartesius. Sed quid hæc ad perpetuam mentis cogitationem indestabiliendam facient? Recurrit nimirum semper πρώτον illud ψεύδος, cogitationem esse de essentiâ mentis atq; adeò ab eâ inseparabilem, planè uti τὸ lucere à luce & calidum esse à calore nequit separari. At hoc falsum esse ex modò dictis constat. Quia potius nos ab hisce qualitatibus eorumq; effectu ad actionem illam mentis, quam cogitationem vocant, ita concludimus: Quemadmodum à luce v. g. Solis non descenderet illuminatio sive motus ille & prompta, uti describitur *Cartesio* (ooo) vividaq; actio, quæ per aërem & alia corpora pellucida interjecta transit, si nulla intercederent corpora intermedia, quæ possent illuminari, lumenq; illud à Sole emanans recipere, atq; uti calor non potest calefacere, nisi objectum adsit debite approximatum, quod possit calefieri: ita etiam mens nostra non potest actum cogitandi elicere, nisi objectum aliquod habeat, in quod feratur, quo interveniente etiam esse determinatum ac singulare ita sortitur, ut specie ejusdem vicariâ quovis modo evanescente aut deficiente, quod sæpenumero in dormientibus, aliquando etiam in vigilantibus contingit, ipsa etiam mens interquiescere, nihilq; cogitare verè dicatur. Quid autem ad comparationem, quam hic instituit Cartesius, facere possint addita ab illo verba, lucem lucere etsi nulli oculi adsint, qui eam intueantur, caloremq; esse calidum, etsi nemo se calefaciat, non satis assequor. An fortè dicendum, animam quoq; nostram posse cogitare, etsi nemo in se cogitationem ullam animadvertat. Hanc videlicet mentem fuisse *Cartesii* ex Epist. Opere (ppp) haud obscurè potest intelligi. Ita verò & absone loquitur, & propria vineta manifestè cædit *Cartesius*, cum alibi (qqq) apertè scribat immediatè conscios nos esse illorum omnium, quæ cogitamus, sitq; hæc communis Cartesianorum sententia, ex quibus *Vittichius* (rrr) cogitationem

(ooo) *Dioptr. c. 1. §. 3. p. 50.* (ppp) *P. 2. Ep. 16. p. m. 85.* (qqq) *P. 1. Princ. §. 9. p. 2. Ration. mor. Geometr. dispos. p. m. 85. O P. 2. Epist. 6. p. 19.* (rrr) *Theol. Pacif. c. 10. §. 120. p. 89.*

cogitationem describit per conscientiam immediatam ejus, quod est in mente, & Lud. de la Forge (sss) cogitationem docet consistere in perceptione, conscientia & cognitione interna, quam unusquisque nostrum immediate percipit per seipsum, quando conscius est, ejus, quod facit, aut quod in ipso sit, quibus adde *Cl. Joh. de Raet (ttt)* Cogitationis nomine complectentem id omne, quod sic in nobis est, ut ejus immediate simus conscii. Quam verò ratione conscia mens erit rerum, quas cogitat, si cogitare de rebus potest, etsi cogitare se non advertit.

§. 6. Ultimum autem simile, in quo sibi mirè placet cum sequacibus suis Cartesius, accuratius examen meretur. Putat nimirum Cartesius cogitationem ita semper convenire menti, uti extensio semper convenit corpori, cum eadem in hoc tertio cogitationis ratio sit, quæ extensionis, & sicut illa mentis, ita hæc corporis naturam & essentiam omnem constituat. Quod postremum axioma uti hic supponit & passim aliud inculcat Cartesius, ita juvabit in præsentem diligentius discutere, & quam perperam tota definitio & natura corporis, æquè uti mentis intra ambitum unius attributi concludatur, breviter declarare. Quid autem extensio, sive ista in longum, latum & profundum dimensio aliud, quam una quædam proprietas, modus & affectio corporis, non quidem communis DEO pariter & Angelis, uti incongruè satis docuit *Henricus Morus (uuu)* extensionem DEO quoque & Angelo, imò omni rei per se subsistenti tribuens, & ex falsâ hæc hypothese Cartesianam corporis definitionem multò quam par est latiore esse arguens, sed corpori hactenus propria? Anne verò propterea ipsam substantiam corporis intrinsecè & formaliter constituet, corpusque nihil aliud erit, quam extensio? Sanè uti aliud est attributum, seu proprietas, & aliud omninò substantia, sive natura cujus est, vel ex qua emanat, ita unam proprietatem & attributum substantiæ percipere, non est totam ejus naturam & essentiam internam, quam occultam voluit esse DEUS, perspicere. Deinde si tota natura corporis in extensione consistit, oportet omninò actionem omnem, omnemque agendi facultatem extra naturam corpoream esse, quoniam extensio est attributum merè ἀνεπέργητον, & quæ rem dicit solùm extensam, inter cætera non activam dicit. At quò tandem principium illud, quo nutrimur, crescimus, & reliqua omnia

C

(sss) *De Ment. Hum. c. 3. §. 3. p. 7. Conf. & c. 6 p. 27.* (ttt) *Clav. Phil. Nat. p. 297.* (uuu) *Apud Cartes. P. 1. Epist. 66. p. 178.*

nobis cum brūis communia sine ullā cogitatione peragimus, ab eo quo cogitamus, *Cartesii* iudicio (xxx) quā maximē distinctum, referet Cartesius? Quod incorporeum est, ex ipsius effato solūm cogitat, neutiq̄am verò vim motricem physicā suiq̄; sēpē similis effectricem aliasve actiones materiales elicit. Quod corporeum autem est, solūm extensum est adeòq̄; merè passivum quid. Adde quod ex hāc sententiā essentiam corporis in trinā dimensione collocante sequi omninò videatur, corpora omnia unā contineri specie, nullamq̄; inter illa specificam diversitatem dari. Major enim, uti rectè insert *Joh. Baptista du Hamel* (yyy) aut minor latitudo aut sola figuræ diversitas, sive extensio, quā vocat *Vittichius* (zzz) certo modo modificata respectu figuræ intimarum particularum, earumq̄; compositionis & situationis, rerum species haud sufficienter distinguit, quicquid etiam hīc sentiant *Cartesius* (aaaa) aliiq̄; recentiores, nec infimi nominis Philosophi, qui omnem distinctionem, istamq̄; admirabilem varietatem corporum ex motu ac certis affectionibus & numero paucis & intellectu non arduis, figuræ, magnitudine & situ partium juxta leges Mechanicæ derivare solent. Equidem quibus hīc rationibus pugnet cum Sectatoribus Des Cartes, ut corporis naturam omnem in extensione consistere evincat, obscurum nobis non est. Non habemus, scribit *Cartesius* (bbbb) aliam pro corpore notionem nisi extensionis, ex quā figura & motus oriuntur, estq̄; hāc ejusdem iudicio (cccc) præcipua proprietas, quā omne aliud, quod corpori tribui potest, præsupponit, adeò ut v. g. figura non nisi in re extensā possit intelligi, nec motus nisi in spatio extenso, cum interim extensio possit intelligi sine figurā vel motu, semperq̄; integra corporis idea aut natura relicta saltem triplici illā in longum latum & profundum dimensione remaneat. Enimverò liceat mihi ad hasce

rationes
(xxx) *Resp. ad Obj. 5. p. m. 60.* (yyy) *De Conf. Vet. & Nov. Phil. L. 2. c. 4. p. 666.* (zzz) *Theol. Pacif. c. 10 §. 124. p. 93.* (aaaa) *Conf. Ejus P. 4. Princ. Phil. præsert. §. 199. 200. p. 218. 210. seqq. Add. Rob. Boyle Tract. de formar. & qualitat. origine.* (bbbb) *P. 1. Epist. 29. ad Elis. Princ. Palat. p. 59.* (cccc) *P. 1. Princ. §. 53. p. m. 14. Conf. etiam Autor Dissertationis, in quā vindicantur rationes, quibus probant Cartesiani essentiam Corporis consistere in extensione, quæ habetur inter alia opuscula conjunctim edita superiori anno Amstelod. sub tit. Recueil de quelques Pieces Curieuses &c. p. m. 160.*

rationes nonnulla reponere. Primum non admittam ideam vel notionem proprietatis, quam habeo de corpore notam mihi statim & exploratam facere integram naturam corporis, ut in illa proprietate cognita totam substantiam corpoream consistere, possim concludere. Ut enim alia præteream, quæ notata sunt superius, unde ideæ istæ, siue notiones, quæ de corporis naturâ mentem meam subeunt, sunt haustæ? Nonne à sensibus? Unde novi corpus omne esse extensum, nisi quòd nullum corpus nisi idem extensum viderim? At cur tanta jam vis & auctoritas tribuitur sensibus, ut ex illorum dictamine non modò de existentia, sed & de intimâ totâq; rerum essentiâ possim esse certus? Sufficietne ad id, ut ipsa rerum substantia clarè mihi distinctèq; constet, sola sensuum cognitio? Cur itaq; toties fidem omnem sensibus derogat Des-Cartes, judiciâq; omnia, quæ illis superstruuntur, incerta esse pronunciat (dddd). Deinde neq; largiar, nos non habere aliam pro corpore ideam præterquam extensionis, neq; concedam, hanc primam esse & præcipuam corporis proprietatem, atq; radicem reliquarum omnium. Cùm enim ideas in mente meâ sensuum beneficio acquisitas consulo, atq; affectiones inde perceptas expendo, æquè se offert mihi corpus ut impetrabile, vel ut divisibile, quàm quidem ut extensum, eumq; hæ affectiones ita sint comparatæ, ut una non possit esse absq; alterâ, quæ prima sit in ordine & radix atq; causa virtualis cæterarum, difficulter puto intelligi, secus atq; hic sentit Autor dissertationis Cartesianæ Ludovico à Villâ oppositæ (eeee) certum quendam ordinem illorum conceptuum constituens. Adde, quod multorum (ffff) iudicio positio partium extra partes in corpore, & habitudo illarum ad se invicem prior concipiatur, quàm trina extensio, quæ intervenientibus quantitativis partibus corpori tribuitur. Quomodo etiam extensio in corpore possit intelligi absq; figurâ aliquâ, quod profitetur Cartesius, ego quidem non perspicio. Nullam enim ideam de extenso corpore dari posse existimo, quæ non simul figuram aliquam potentia cognoscenti ingerat, cùm, uti fatetur vindex Cartesianæ Philosophiæ acerrimus Ludov. de la

Forge

(dddd) Cartes. P. 1. Princ. §. 4. P. 2. §. 3. Medit. 6. p. m. 42. & in Ration. Mor. Geom. Dispos. p. m. 16. in Medit. primâ & alibi passim. Conf. & Job. de Raai Clar. Philos. Natur. p. 532. 533. (eeee) Conf. Dissert. modò cit. p. m. 164. 165. (ffff) Conf. Ludov. à Villâ instant. cit. Dissert. §. 9. p. 168.

308

Forge (gggg) corporis extensio subsistere non possit, nisi aliquâ figurâ sit limitata. Ultimò illud in genere observo cum *Cl. du Hamel* (bbbb) confudisse in toto hoc negotio Cartesium ideam corporis Mathematici, quod trinâ dimensione absolvitur, cum ideâ corporis Physici, atq; adeò ad Mechanicas & Geometricas leges rerum omnium naturas & motus revocando non tam res in se ipsis considerâsse, quàm uti mente quodammodo & cogitatione depinguntur. Quibus ita in antecessum expeditis, cætera quoq; , quæ ex hac comparatione ad mentem Cartesii infert *Ludov. de la Forge* (iiii) facili ratione solvuntur. Quemadmodum, ait ille, non videmus corpus quod non sit actu extensum & non potentiâ tantùm, eodem modo natura mentis non tantùm consistit in eo, quod habeat facultatem cogitandi, sed etiam necesse est, ut dum existit, habeat aliquam cogitationem. Enimverò unde nobis hanc necessitatem persvadebit *Vir Cl.* Ratio certè, quæ ab essentialibus constitutivis, quæ rem aliquam intrinsecè constituunt, eiq; tam diu insunt, quam diu res illa existit, derivat *Cartesius*, etsi alibi haud parum momenti habeat, hic tamen nulla est, & impertinenter adducitur, cum nec mentis integram essentiam in cogitatione, nec corporis in extensione consistere abundè ex dictis constet. Esto itaq; , quod corpus in statu suo connaturali extensionem actualem semper habeat, quid hæc ad mentem ejusq; perpetuam cogitationem evincere possunt? Quid quantitati, quæ attributum est *ἀνεπέμνητον*, amplius commune cum actione, quæ licet immanens sit, non tamen se ex se ipsis objectû cæteraq; ad agendum requisita adfuit. Nonnè ipse *Descartes* Meditatione secundâ fatetur, nihil prorsus esse commune inter cogitationem & extensionem, & si in totâ rerum naturâ inveniri non possunt duo attributa magis ab invicem remota, & quæ minorem inter se habent convenientiam, quàm cogitatio & extensio, quod docet idem *Vir Cl. Ludov. de la Forge* (kkkk), quæ nos amplius movebit ratio, ut credamus mentem in hoc tertio convenire cum corpore, quod uti corpus in statu suo naturali semper est extensum, ita mens humana quoq; perpetuò cogitare debeat. Sed ista quidem hæc vice sufficiant. Cæteras rationes, quibus in demonstrandâ mentis humanæ cogitatione perpetuâ utuntur *Cartesiani*, cum discutere hic non liceat, ne ultra institutum pagellarum exerescat numerus, in alterâ Dissertationis hujus Philosophicæ parte plenius examinabimus.

Θεῶ μόνω δόξα.

(gggg) *De Ment. Hum. c. 6. §. 2. p. 30.* (hhhh) *De Conf. Vet. & Nov. Phil. L. 2. c. 4. p. m. 666. & §. 9. p. 669.* (iiii) *De Ment. Hum. c. 6. p. 30.* (kkkk) *De Ment. Hum. c. 6. §. 4. p. 8.*

175(0)90

ULB Halle
004 529 26X

3

SP

1017

Farbkarte #13

B.I.G.

Handwritten: 1685, 4
22
22

V.
CARTES
APHYSICUM:
IMMANA
GITET,

*Philosophorum Ordinis,
à Grypbicâ
publicè*

OPHORUS
S, Gedan.
Professor Ordinar.

SEGER,
M DC LXXXV.

DIAE,
TARCKII, REGIAE ACADEMIAE

